

**Міністерство освіти і науки України
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка
Державний архів Полтавської області
Полтавської обласної державної адміністрації
Архів управління Служби безпеки України в Полтавській області
Полтавський краєзнавчий музей імені Василя Кричевського
Полтавська обласна наукова бібліотека імені Івана Котляревського**

***Репресована культура України:
регіональний вимір***

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської науково-практичної Internet-конференції
9 квітня 2015 року

**Полтава
2015**

УДК 94(477):930.1(477)
ББК 63.3(4Укр)6
Р 41

Рекомендовано до друку науково-методичною радою ПолтНТУ
Протокол № 12 від 2 липня 2015 р.

Редакційна колегія:

Іваницька Ірина Олександрівна – декан гуманітарного факультету, кандидат хімічних наук, доцент, голова робочої групи

Передерій Ірина Григоріївна – професор кафедри українознавства, культури та документознавства Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка, доктор історичних наук, доц., заступник голови робочої групи

Дорошенко Світлана Михайлівна – доцент кафедри українознавства, культури та документознавства Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка, к.філол.н., доц.

Ісаєнко Тетяна Костянтинівна – доцент кафедри українознавства, культури та документознавства Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка, к.пед.н., доц.

Лисенко Алла Василівна – доцент кафедри українознавства, культури та документознавства Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка, к.пед.н., доц.

Нарадзько Андрій Валерійович – доцент кафедри українознавства, культури та документознавства Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка, к.і.н., доц.

Тєвікова Ольга Валентинівна – доцент кафедри українознавства, культури та документознавства Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка, к.і.н., доц.

На пошану фундатора кафедри українознавства, культури та документознавства Полтавського національного технічного університету імені Ю.Кондратюка, кандидата історичних наук, доцента Кочерги Н.К.

Тези в збірнику подані в авторській редакції

Р 41   Репресована культура України: регіональний вимір: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної Internet-конференції 9 квітня 2015 року [Текст] / відп. ред. І. Г. Передерій / Полтавський нац. тех. ун-т ім. Ю.Кондратюка. – Полтава: ПолтНТУ, 2015. – 189 с.

До збірки включені тези доповідей науковців, аспірантів, студентів присвячені дослідженню проблеми репресованої культури України, яка є надзвичайно актуальною з погляду засвоєння уроків історії.

Для всіх, хто цікавиться історією української культури.

© Полтавський національний технічний
університет імені Юрія Кондратюка, 2015

наприкінці 50-их – початку 60-их років воно знову повертається в українську літературу.

Отже, Олесь Досвітній був помітною постаттю у літературному процесі 20 – 30-их років ХХ століття, а для сучасного читача його ім'я стало черговим історико-літературним одкровенням.

Джерела та література

1. Варенікова О.В. Досвітній Олесь [Текст] / О.В. Варенікова // Літературна Харківщина : довідник. – Х., 1995. – С. 137 – 138.
2. Шевчук В.І. Олесь Досвітній : до 100-річчя від дня народ. [Текст] / В.І. Шевчук – К: Т-во «Знання» УРСР, 1991. – 32 с.

ІВАН ІВАНОВИЧ ПАДАЛКА – ГЕНІАЛЬНИЙ ГРАФІК ТА СТИЛІСТ

Нарадько А.В. кандидат історичних наук, доцент

Полтавський національний технічний університет ім. Юрія Кондратюка

Творчість Івана Падалки вражає глибиною задумів, справжнім народним колоритом та жанровим розмаїттям. Художник залюбки працював у темпері, вдавався до олії, гуаші, туші. Полюбляв дереворит, володів літографією, різав на лінолеумі. Своім першим фахом він не без підстав уважав монументальний живопис, у якому став справжнім майстром. Крім того, І. Падалка писав вірші, але їх не публікував, частина збереглася лише в пам'яті його дружини, а всі рукописи загинули.

Іван Іванович Падалка народився 15 листопада 1894 р. у селі Жорнокльови Золотоніського повіту на Полтавщині. Іван та його семеро братів і сестер з дитинства звикли до тяжкої, виснажливої праці, наймитуючи в панській економії й наймалися на роботу до цукроварні. Малому Іванові замість іграшок давали крейду, якою він із задоволенням писав на печі. Малювати Іван навчився раніше, ніж ходити.

Початкову освіту І.І. Падалка отримав в церковно-парафіяльній і дворічній міністерській школі. Його природний дар до малювання помітили батьки та вчителі. Отримана від земства стипендія гарантувала сину селянина навчання в Миргородській художньо-промисловій школі імені Гоголя [2, с.421].

Адміністрація школи всім учням ставила його за приклад. І раптом зразковий учень виявився бунтівником, революціонером, атеїстом. Він організував виступи учнів проти адміністрації й окремих педагогів, читав серед товаришів українську газету "Рада". В листопаді 1911 року учні оголосили страйк. Більшість з них одержувала низьку стипендію і зазнавала утисків та знущань. Серед організаторів страйку був і Падалка. 1912 року учні школи, або як їх називали "гоголяни", влаштували демонстрацію на честь свята Першого травня. Наприкінці цього року за революційну діяльність Івана Падалку виключили з училища [1, с.9].

Після звільнення з школи І.І. Падалка працював у майстернях при Полтавському етнографічному музеї, де виготовлялися копії українських

килимів. Зароблені гроші, а також допомога батьків дали змогу йому продовжити навчання у Київській художній школі у 1913-1917 рр. За успіхи у мистецькій роботі він отримав два заохочення, а також був переведений із наймолодшого класу натюрморту до портретного класу, що вважалося вищою нагородою. Не полишав своєї улюбленої справи І.І. Падалка і під час канікул, виготовляючи ескізи українських стильних меблів у кустарних майстернях Полтавського губерніального земства.

У лютому 1917 р. молодий митець опинився у самому вихорі революційних подій, брав участь в організації студентської міліції, діяльності низки громадських організацій і об'єднань. Наприкінці 1917 р. І.І. Падалка вступив до Української Академії мистецтв, вибравши майстерню відомого вже на той час художника Михайла Бойчука.

Після закінчення Академії у 1920 р. І.І. Падалка направляєтья на стажування до Миргородського художньо-керамічного технікуму, де протягом 1920–1921 рр. викладає живопис.

Одночасно він завідує майстернею художніх іграшок, створеною Софією Налепинською-Бойчук. У Миргороді талановитий художник мав чимало своїх послідовників, які згодом разом з ним переїжджають у Межигір'я під Києвом, де в цей час була організована художньо-керамічна школа.

Праця в Межигір'ї протягом 1921–1925 рр. стає одним з найбільш плідних періодів в житті та творчості І.І. Падалки. Окрім численних декоративних робіт, гравюр, художником разом з іншими учнями М.Л. Бойчука було здійснено оформлення павільйону України на Всеукраїнській сільськогосподарській виставці 1923 р. у Москві. Монументально-декоративні композиції розкривали тему єднання робітничого класу і селянства [2, с.423].

На межі 1920–1930-их рр. творчість І.І. Падалки стає відомою далеко за межами України. Його самобутні, глибоко народні твори експонуються на численних всесоюзних та міжнародних виставках.

Життя І.І. Падалки обірвалося на високій ноті, у самому розквіті сил. В умовах сталінської політики «загальної уніфікації» будь-яке інакодумство, навіть у мистецтві, будь-яка національна самобутність розглядалися як серйозні ідеологічні відхилення. З погляду на це передбачити долю М.Л. Бойчука і його найближчих учнів було не важко.

30 вересня 1936 року Іван Падалка, професор живопису, був заарештований як "ворог народу". Були конфісковані всі його творчі роботи, рукописи, щоденники, листування, документи, фотографії.

13 липня 1937 р. Військова колегія Верховного Суду СРСР засудила І.І. Падалку, як «учасника націонал-фашистської терористичної організації, що ставила за мету відторгнення України від СРСР та реставрацію капіталізму» до вищої міри покарання – розстрілу. В той же день вирок було виконано [2, с.424].

1 лютого 1958 р. добре ім'я І.І. Падалки було повністю реабілітовано. Реабілітовано також і його дружину – Марію Яківну Пасько, яка відбувала покарання на Колимі «шпіонаж та недонесення на чоловіка».

Сьогодні ім'я видатного українського художника Івана Падалки стало відоме широкому загалу, а його твори зайняли почесне місце в експозиціях національних музеїв і галерей.

Джерела та література

1. Личность в истории культуры. Художник Иван Падалка / Составитель В.Г. Крикуненко. – Москва, 2014. – 24с.
2. Реабілітовані історією. Полтавська область. Науково-документальна серія книг. – Кн. 5 / Упорядник О.А.Білоусько. – Київ–Полтава: Оріяна, 2007.– 720 с.

**ВАСИЛЬ БАРКА – ГЕНІАЛЬНИЙ СИН ПОЛТАВЩИНИ, МУДРЕЦЬ,
ФІЛОСОФ, ПРЕДСТАВНИК УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ**

Кіріченко О.М., старший викладач

Мізіна О.І. кандидат філологічних наук, доцент

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка

Однією з величних постатей української літератури ХХ століття є Василь Барка. Його називають «стовідсотковим сквородинцем», «князем доби», «християнським мислителем», «філософом та самітником». «Це був дивовижний чоловік, і біографія його така ж дивовижна! Жив там, на чужині, за океаном, був свободним чоловіком. Як свободною такою ж була й та наша українська діаспорна література, яку він собою й уособлює. Була сильна, звитяжна і бойова, заклична! Бо не стогнала в страшних, заіржавілих лещатах комуністичної всесильної цензури», – такими словами Володимир Яворівський, член Національної спілки письменників України, відкрив вечір пошанування Василя Барки – до 100-річчя від дня його народження.

Ім'я цього письменника тривалий час не згадували в Україні. Його твори не читались, бо він і його спадщина потрапили під багатолітню заборону. Василь Барка – представник української діаспори у Сполучених Штатах Америки. Це чи не найяскравіша постать серед когорти українських письменників Америки. Цього видатного письменника-модерніста, літературознавця та філософа двічі номінували на здобуття Нобелівської премії. На жаль, ми відкрили для себе цю постать тільки після здобуття Україною незалежності, коли було надруковано його всесвітньо відомий роман «Жовтий князь». Саме цей твір було відзначено грамотою Французького комітету, як кращу християнську книгу.

Народився Василь Костянтинівич Очерет (Барка – псевдонім) 16 липня 1909 року в селі Солониці колишнього Лубенського повіту на Полтавщині. Навчався в духовному училищі в Лубнах, у трудовій школі. Після закінчення семирічки – у педагогічному технікумі. Вчителював на Донбасі, а згодом на Північному Кавказі, де одночасно здобував вищу освіту, вибравши фах «Історія західноєвропейських літератур середньовіччя». 1940 року в Москві захистив кандидатську дисертацію на тему «Стиль «Божественної комедії» Данте» у